

OBLUDNOŚĆ (105) *sb f*

Oba o jasne.

sg N obłudność (21). ◊ *G* obłudności (21). ◊ *D* obłudności (2). ◊ *A* obłudność (19). ◊ *I* obłudnością (5). ◊ *L* obłudności (6). ◊ *V* obłudności (2). ◊ *pl N* obłudności (5). ◊ *G* obłudności (3). ◊ *D* obłudnościom (1). ◊ *A* obłudności (8). ◊ *I* obłudnościami (9). ◊ *L* obłudnościach (1). ◊ *sg a. pl G* obłudności (2).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w.

1. *Falsz, nieprawda, kłamstwo; hypocrisis PolAnt, Vulg; vanitas Mącz; fallacia Calep; simulatio, versutia Vulg (60)* : [kiedy Pitagoras] do Cenoniey przyzędł Tamże lud w obłudności y w luboście kochaiący ku powściągliwości przywiódł. *BielŻyw* 29; *KuczbKat* 340; *BudNT Luc* 12/1; *Wierz mi* w tym zacnym domu toć powiem prawdziwie/ Nie naydzyełz obłudności lecz wżytko życzliwie *PaprPan* N4; *Calep* 769b; *LatHar* 23; *WujNT* 26, 795 *marg*, *Luc* 12/1; *SkarKazSej* 662a [3 r.]; *PudłDydo* B2.

obłudność czyja [w tym: pron poss (3), G sb (2), ai (1)] (6): Pánie Iezu moy/ pokałz iego obłudności/ áby lud ten/ ktory wćie vwierzyć ma/ niebył zwiedziony: niech ípádnie ná ziemię/ á nie zaráz vmiera: żeby znác mógł łam żywy/ moc twoię/ á obłudność łwoię. *SkarŻyw* 601, 600; *WujNT Mar* 12/15; *Ia tu mułzę przypomnieć kęs łiebie łamego/ Y wyrázić obłudność mężá zdrádliwego. Który [!] má dobrá łławę targa CzahTr* I4v. *Cf* »obłudność ludzka«.

W przeciwstawieniach: »obłudność ... sprawiedliwość, szczyrość (i prawda) (4)« (5): s Pánem w niebie prawdá miłofierdzye/ ípráwiedliwość/ á ná zyemi obłudność. *LubPs* I4v *marg*; *RejZwierc* 84v; *PaprPan* O3v; *PudłFr* 46; łáłkę Páńfká łnadnie pozylżczemy/ gdy przez obłudności/ łłużyć mu będziemy w prawdzie y w łczyrości. *ArtKanc* K18v.

W połączeniach szeregowych (14): Bo ietli ktorzi cznotę przed zebranim ludzłkim wychwalaia, á łami łepak pychę łwą, obłudność, zdradę y zilk nadłprawiedliwość przekładaja, takowi nic łie niedziela od onych ktorzy okazuia comedie *BielŻywGlab nlb* 10; *GlabGad* N6v; *Aza nye* pełno w was pychy/ łákomłtwá/ obzárłtwá/ piyańłtwá/ obłudności/ zazdrołci/ nyenawilci/ neymiłofierdzya/ á łnadz y nyedowyrłtwá/ y wíłelákyey złołci á łotrołtwá? *KromRozm I* C3, B2; *Kędy* nic inego nie máłz iedno obłudność/ fáłłz/ zdráda/ obmowilka/ pochlebłtwá/ łzyderłtwá/ co dziś wżytko dworłthwem przezywia. *LubPs* X2v; *RejZwierc* 96; *RejPosWstaw* [110²]v; *MycPrz* II A3; *SkarJedn* 150; *PaprUp* D2v; *Calep* 633a; *WujNT* 1.Petr 2/1; *SkarKazSej* 675a, 705a.

Fraza: »niemasz [w kim] żadney obłudności« (1): práwy Bog ietł Chryłtus/ á niemáłz żadney w Chrełściánách obłudności. *SkarŻyw* 126.

Wyrażenia: »czarnoksięskie obłudności« (1): *Detegere magicas vanitates*, Odkrić czarnoksięskie obłudności. *Mącz* 442b.

»obłudność ludzka« (1): ábyłmy yuż nyebyli máłuczki [...] ktorychby vnołł wíłelki wyátr náuki w obłudności ludzkyey/ w chćiwolci ku załodze błędu *KromRozm III* G8.

»obłudność marna« (1): *Płęknie* ci Gárnyłzowie do ludzi łie gárna/ Odrzułci ná łtronę precz obłudność márná *PaprPan* E3v.

»ohydna obłudność« (1): iáko tho iest sprofny á szkodliwy przymiot w przyrodzeniu człowieczym tá szpetna obleśność á tá ohydna obłudność á plugáwa nieprawdá. *RejZwierc* 96.

»prożny obłudności« (1): Iego świadectwá prózné obłudności Działczóm máłym dodáią mądrości *KochPs* 27.

»sprosna obłudność« (1): Z iedney to kuźniey wyšlo/ pokázuią kwity Troiáki Bog/ dwoy Kryftus/ Człowiek też sowity. Ná którym fundámenćie/ Czárt swe pánowanie Zbudował był/ á isćie przysiągłby był zá nie. Ze tak wiecznie itać miáło w swoiey ozdobności A nikt zepfowác niemiál/ sprofney obłudności. *GrzegŚm* [A]v.

Szeregi: »obłudność, chciwość« (1): *KromRozm III* G8 cf »obłudność ludzka«.

»obłudność i chytróść« (1): Ktorzy też nátym świećie trzezwie/ s'prawiedliwie y pobożnie żywą [...] y wśelákiey sie obłudności y chytróści s'rzegą. *KrowObr* 187.

»obłudność i wymyślona niecznota« (1): [nigdzie więcej] obłudności/ y wśelákiej wymyśloney niecznoty nie naydzie/ iáko ná dworzach. *Górndworz* H7v.

»nieprawda albo obłudność« (1): Duch S. kárności álbo náuki chroni s'ye nyepłady [!] álbo obłudności. *KromRozm I* B3v.

»obłudność i nieprawość« (1): Tákże y wy zwierzchu się w prawdzie zdaćie ludzióm s'prawiedliwi: lecz wewnątrz pełni iesteście obłudności y nieprawości [pleni estis hypocrisi et iniquitate]. *WujNT Matth* 23/28.

»obłudność i nieuprzejmość« (2): Nákoniec obłudność y nieuprzejmość/ wielką iest przeszkodą mądrości. *SkarKazSej* 662a, 658b.

»nie pochlebstwo ani obłudność« (1): Ale gdyć sie zdarzy ná práwego/ s'zczyrego/ á cnotliwego przyiacielá trefić/ ktory nie s pochlebstwá/ áni z żadney obłudności okażeć sie práwym przyiacielem być/ o to iuż tákiego choway zá skárb *RejZwierc* 90. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»przykryctwo a obłudność« (1): [obelgi pod adresem stolicy apostolskiej, która swoje panowanie umocniła] krzyżami złotymi/ srebrnymi/ drewnianymi/ lanymi/ [...] w przykryctwie/ á w obłudności *KrowObr* 242.

»obłudność, pycha« (1): dziś iedni na obłudność drudzy napychę swoię/ to pozdrawiánié iakoby nowo od pana wstawioné obrocili *MurzNT* 14v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»sykofancyja albo obłudność« (1): Y iuż się wśytko pomieszáło/ krew/ mężoboystwo/ złodzieystwo/ y sykofancya ábo obłudność/ skázá y niedowiárstwo *PowodPr* 42.

»obłudność, wykręt« (1): námnożyło sie obłudności/ wykręthow/ porządku nie znác/ káždy podług swey głowy Rzeczpólpolitą stánowić chce *Górndworz* G5.

»obłudności a (i) zdrada« (2): Nárzeka Prorok ná lud/ y płácze go wypisfuie obłudność y zdradę ludzká/ á grozi pomfće á ze sie niegodzi w nikim chlubić/ iedno w Bodze. *Leop Ier* 9 arg; *Górndworz Cc7*. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]

»złość i obłudność« (1): Odrzuciwśy wśelką złość y obłudność. *WujNT* 1.Petr 2 arg. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

Personifikacje (3): *MurzNT* 38v; *V*Chodziłz mię pięknie w oczy/ A z tyłu obłudność kroczy/
Gdzie łye niefpodziéwam zdrády. *PudłFr* 15; Nie natarla obłudnoć nánie z zadnei łroni [!]/
Pochlebftwo y Nienawilc/ zkodnice twe oni. *PaprUp* A3.

2. *To, co zwodzi, kusi, mami, sprowadza na złą drogę; fictio Leop* (32) : ná cie písmo woła ábyś w
pocźciwości/ *V*żywał łwego łtanu/ á ty obłudności/ Závždy łtroną omijał *RejWiz* 38v.

obłudność czyja [w tym: *G sb* (9), *pron poss* (6), *ai* (2)] (17): *RejAp* BB7, 70, 148 [2 r.]; Bo cie záflepił
grzech/ záflepił cie łwiát tymi obłudnałciámi [!] łwemi *RejPos* 68, 196. *Cf* »obłudność fortuny«,
»obłudność szatańska«, »obłudność łwiata«.

W przeciwstawieniu: »obłudność ... istność« (1): Kto tedy proftą drogę żywotá poboźnego łobie
obiera [...] nie tym źiemłkim obłudnościam álbo figurom/ ále łáme y łftności Bogu niebiełkiemu
[ma] służyć *KołakSzczęśl* Cv.

Zwrot: »[kogo] obłudnością zwodzić, zwodzący« (1:1): owi dyabełkowie co ie latáwcámi zowiemy
ktorzy tu profte ludzi á o Bogu máło wiedzące obłudnołciámi łwemi á chytróciámi łwemi z wiáry
zwodzą [w ruinach mieszkajq] *RejAp* 148; *SkarŻyw* 361.

Wyrażenia: »drog obłudności« (1): Błádziłem/ gdzie/ drog obłudności/ chciáły *GrabowSet* Ov.

»obłudność fortuny« (1): Przethož káždy niech z onym Cyceronem łławnym ráczey obłudność
fortuny vważa/ niżby łie ná nię łpułciwłzy/ łlepo y niebácznie w káždych łprawach łwoich
połthępowác miał *Phil* M4.

»nocna obłudność« = *majaki senne* (1): Iełzcze ołtátanie pokusił łię czárt/ y nocną obłudnością
łwieckie myłli ná nię pułcił [na *Eufrazyjq*]. *SkarŻyw* 226.

»obłudność szatańska« (2): O chytróci y obłudności Szátańłka? Tákci łowi ludzi Antykrýft w
połtáwie Anielfkiey. *KrowObr* 6v; *SkarŻyw* 361.

»obłudności (a. obłudność) łwiata, łwieckie (a. łwiecka)« [szyk 9:2] (8:3): *RejWiz* 81; *RejZwierz*
46; [Maria Magdalena] przyrodzony włtyd łtráciłá wydáiac łie ná obłudność łwiecką *BielKron* 144v;
RejAp 73v, 106; A iáko łie ma káždy łtrzedz obłudności łwiáthá tego/ y co s tego káždemu przypásc
może. *RejPos* 319v *marg*, 114v, 217v; *RejZwierc* 142v, 165; *GrabowSet* O.

»ziemskie obłudności« (2): ci/ ktorzy nie łq wpiláni w kłięgi Báránkowe żywotá wiecznego/ á
miełzkáli ná ziemi/ to iełft/ niedbáli nic o niebo/ iedno łie ziemłkiemi omyłnołciámi á obłudnołciámi
paráli. *RejAp* 108v; *RejZwierc* 116v; *KołakSzczęśl* Cv.

Szeregi: »obłudność a (i) chytróść« [szyk 2:1] (3): *KrowObr* 6v; Iuż też zálię wiemy iáko potym ci
nowłzy [Rzymianie] obłudnołcią á chytrócią opánowáli łwiát *RejAp* 108v, 148.

»fáłsz (a. fáłszność) a obłudność« (2): s tymi kupcy łwymi ták było miáfto to pobłazniło włzytek
łwiát/ y włzytki krole y kłiążetá iego/ á nápoilo ie onych fáłszow łwoich á obłudności łwoich/ iz
chodzili iáko pijáni á iáko nápoły martwi *RejAp* 148, 73v.

»obłudność albo figura« (1): *KołakSzczęśl* Cv *cf* *W przeciwstawieniu*.

»obłudność a marność« (1): włzytki połtępkki twoie/ rzadko áby łie zá czym dobrým vdác miáły/
iedno zá obłudnołciámi á zá márnołciámi łwiátá tego/ y kłiążeciá iego. *RejPos* 114v.

»obłudność a nawałność« (1): káżdá moc powłtawa od Bogá/ á tu powiádałz iz tá możność páństwá
Rzymłkiego z morzá/ to iełft z obłudności á z nawałności łwiátá tego. *RejAp* 106.

»obłudność i obłudność« (1): A mądrzy ftárzy ludzie [...] bárzo rádzi fie schodzili/ nadobnie fie ieden z drugim o dziwnych obłudnościach y obłudnościach fwiátá tego y námowili y nálmiali *RejZwierc* 165.

»obłudność a omyłka« (1): ábychmy [...] nigdy od ciebie/ áni prze żadny ftrách/ áni prze żadną obłudność á omyłkę fwiátá tego/ nie odftępowáli. *RejPos* 339v.

»rozkosz a obłudność« (1): ten niefláchetny chwaft fwa wola/ á rołkołzy/ á obłudności fwiátá tego/ nie może to być/ áby fie miedzy tą pšzenicą fláchetną poczęści okázác nie miał. *RejZwierc* 142v.

»złość abo obłudność« (2): Oderwan ieft by złość nieodmienilá rozumu iego/ ábo żeby obłudność nie zwiodłá duŕŕe iego [*ne fictio deciperet animam illius*]. *Leop Sap* 4/11; *BiałKaz* I4v.

»nieprawdziwe zmyślenie albo obłudność« (1): Ná oŕtátek/ w pierwŕzey części tego Przykazánia/ teŕ y nieprawdziwe zmyślenie álbo obłudność precz ná ftronę ſie odrzuca. *KuczbKat* 340.

Personifikacja (1): O nędzna obłudności/ o nádzyeio łzywa/ Iákálf tu ieft twa ſprává omylna fáłfzywa. *RejWiz* 83.

3. *Udawanie, ukrywanie czegoś, podszywanie się pod kogoś lub coś; simulatio Vulg, PolAnt; nequitia Vulg; hypocrisis PolAnt* (12) : *KrowObr* C4; Ale mądrość ktora ieft zwierzchu/ napierwey tedy ieft wftydliwa/ potym ſpokoyna/ ſkromna/ vmowna/ z dobremi zgodliwa/ miłofierdzia y dobrych owocow pełna/ nie poładza/ y bes obłudności. *Leop Iac* 3/17; *RejZwierc* A6v, 53v; *BudNT Gal* 2/13; *WujNT Rom* 12/9.

obłudność czyja [w tym: pron poss (4), part praes act (1)] (5): *MurzNT Mar* 12/15; *Leop Matth* 22/23; W obłudności fałfz mowiących [*In hypocrisi falsa loquentium*]/ piątnowanie máiących włáŕne ſumnienie. *BudNT 1.Tim* 4/2, *Gal* 2/13. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »omyłać się w [czyjej] obłudności« (1): Abowiem oni chwalili fałfzywe Apoftoły/ y omyłáli fię w ich obłudności. *BibRadz* II 93b *marg*.

W przen (1) : [Pan] vczyłnił pomŕtę nád złoŕnicą ktora zwodziłá fwiát obłudnoŕciámi ſwemi/ á iz fie pomŕcił krwie niewinnych ſwoich. *RejAp* 156.

4. *Niewłaŕciwe mniemanie; pomyłka, bład* (1) : Hina me eis hypokrifin pefete: To ieft/ Abyſcie do obłudności nie wpádli. *BudNT przedm* b4.

Synonimy cf OBLUDA.

Cf NIEOBLUDNOŚĆ, OBLUDA